

Szanowni Państwo!

Dziękujemy za chęć wzięcia udziału w III Olimpiadzie Wiedzy Obywatelskiej „Senior Obywatel” im. Prezydenta Pawła Adamowicza 2020/2021.

Przekazujemy Państwu specjalnie przygotowane opracowanie zagadnienia, które pomogą w przygotowaniu się do eliminacji powiatowych Olimpiady. Pytania testowe, które będziecie Państwo rozwiązywali związane są z tymi zagadnieniami.

"Autorami opracowania są dr hab. Jan Andrzej Wendt, prof. Uniwersytetu Gdańskiego, koordynator merytoryczny III Olimpiady Wiedzy Obywatelskiej oraz dr hab. Agnieszka Bógdał-Brzezińska z Uniwersytetu Warszawskiego, która przeprowadzi również część wykładów dla uczestników III Olimpiady."

Zachęcamy do lektury!

Organizatorzy Olimpiady

Zmiany w ordynacji wyborczej

Zmiany w ordynacji wyborczej – zgodne z zasadami demokracji – wpływają na liczbę zdobytych mandatów przy takim samym poparciu ugrupowań politycznych. Mamy wiele możliwości, wszystkie w pełni respektujące wymagania demokracji, wpływania na wyniki wyborów, przy takim samym poparciu wyborców. Do klasycznych należy zmiana liczby mandatów, które są do zdobycia w poszczególnych okręgach wyborczych. Przy małej liczbie mandatów 3-4, preferowane są duże ugrupowania, przy dużej liczbie mandatów w poszczególnych okręgach wyborczych, np. 7-9, partie mające mniejsze poparcie wyborcze także mogą liczyć na zdobycie mandatu. Podobnie zmiana granic okręgów wyborczych wpływa na ostateczne podział mandatów. W stabilnych demokracjach z reguły przyjmuje się zasadę, iż nie wolno zmieniać ordynacji wyborczej w okresie sześciu miesięcy przed wyborami. Czasami wzmacnia się zakaz zmian wpisując go do kodeksu wyborczego.

Klasycznym przykładem zmian granic okręgów wyborczych w Polsce (*gerrymandering*) była próba / propozycja zmian granic miasta Warszawa przed wyborami samorządowymi. Z badań preferencji wyborców wynika, iż w obecnych granicach może wygrać kandydat PO, a po powiększeniu miasta o gminy, które je otaczają (tzw. obwarzanek warszawski), z przewagą wyborców PiS, możliwe było zwycięstwo kandydata tej partii. Po burzliwych dyskusjach PiS zrezygnował z wprowadzenia tej zmiany.

Poniżej kilka przykładów różnej liczby zdobytych mandatów, które przy tym samym poparciu elektoratu (partia A ma 40%, partia C ma 60%) zależą jedynie od przyjętej ordynacji wyborczej lub od zmian granic okręgów wyborczych.

Jeśli mamy wybory większościowe i nasz kwadrat podzielony jest na 5 jednomandatowych okręgów wyborczych, w każdym z nich wygrywa ta partia, która zdobyła większość. Jakie możliwości wpływania na wyniki wyborów pokazują poniżej różne warianty ze zmienionymi granicami okręgów wyborczych (okręgi zaznaczono kolorami).

Partia A ma 10 głosów na 25, co daje 40% całości.

Partia C ma 15 głosów na 25, co daje 60% całości.

Podział mandatów zależy od ordynacji: większościowej lub proporcjonalnej

A	A	A	A	A
C	A	C	C	C
C	C	C	A	A
C	C	C	C	C
A	C	C	C	A

Pierwszy wariant granic okręgów wyborczych

A	A	A	A	A
C	A	C	C	C
C	C	C	A	A
C	C	C	C	C
A	C	C	C	A

Drugi wariant granic okręgów wyborczych

A	A	A	A	A
C	A	C	C	C
C	C	C	A	A
C	C	C	C	C
A	C	C	C	A

Wybory większościowe, jeden okręg, jeden mandat = mandat dla C Wybory większościowe, 5 mandatów – wygrywa jedna lista = 5 mandatów dla C Wybory proporcjonalne, jeden okręg wyborczy, 3 mandaty dla C, 2 mandaty dla A Partia A przy poparciu 40% zdobywa od 0% do 40% mandatów. Partia C przy poparciu 60% zdobywa 60% do 100% mandatów.	1 okręg wyborczy = mandat dla A 2 okręg wyborczy = mandat dla C 3 okręg wyborczy = mandat dla C 4 okręg wyborczy = mandat dla C 5 okręg wyborczy = mandat dla C Partia A przy poparciu 40% zdobywa 20% mandatów. Partia C przy poparciu 60% zdobywa 80% mandatów.	1 okręg wyborczy = mandat dla A 2 okręg wyborczy = mandat dla A 3 okręg wyborczy = mandat dla C 4 okręg wyborczy = mandat dla C 5 okręg wyborczy = mandat dla A Partia A przy poparciu 40% zdobywa 60% mandatów. Partia C przy poparciu 60% zdobywa 40% mandatów.

Ordynacja wyborcza – elementy teorii

Ordynacja wyborcza to zbiór przepisów wchodzących zgodnie z którymi przeprowadzane są wybory (w Polsce przeprowadzamy wybory do Sejmu i Senatu, wybieramy Prezydenta, przeprowadzane są wybory samorządowe oraz wybory do Parlamentu Europejskiego).

Ze względu na sposób liczenia głosów ordynacje wyborcze można podzielić na większościowe i na proporcjonalne. Zgodnie z klasyczną ordynacją większościową mandat otrzymuje kandydat (w okręgach jednomandatowych), który zdobył określoną prawem większość głosów w danym okręgu wyborczym. Przyjęcie ordynacji wyborczej z proporcjonalnym systemem liczenia głosów zakłada podział mandatów pomiędzy biorące udział w wyborach partie zgodnie z zasadami proporcjonalności. Jednak przeliczanie głosów rzadko zakłada proste reguły proporcjonalnego podziału. Zastosowanie systemu podziału głosów w wyborach w systemie proporcjonalnym z wykorzystaniem metody D'Hondta prowadzi do zwiększenia liczby mandatów dla większych partii biorących udział w wyborach. Zastosowanie metody Sainte-Laguë lepiej odzwierciedla preferencje wyborców. Pierwsza z nich prowadzi do wzmocnienia największych partii w parlamencie, co według jej zwolenników zwiększa stabilizację władzy ustawodawczej. Druga przydziela mandaty w bardziej proporcjonalny sposób, co daje większą reprezentatywność parlamentu. Poza tymi podstawowymi metodami znane i stosowane są ich modyfikacje oraz systemy mieszane.

Ordynacja wyborcza w Polsce – wybory prezydenta, do sejmu i senatu

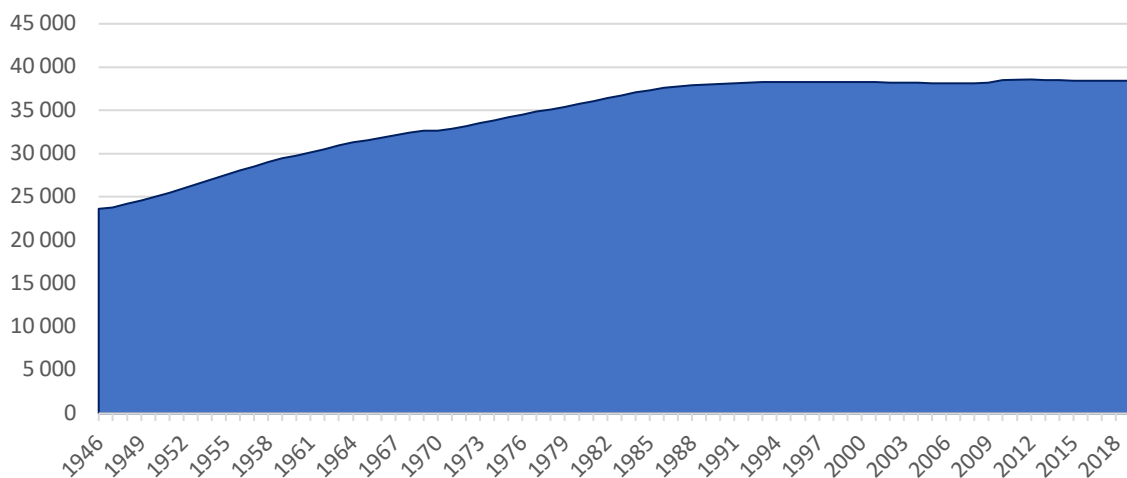
W Polsce w wyborach prezydenckich mamy ordynację większościową, z jednym zwycięskim kandydatem, a cały kraj praktycznie stanowi jeden okręg wyborczy, w którym zwycięski kandydat musi zdobyć 50% głosów + 1. W wyborach do polskiego Sejmu stosowana jest ordynacja proporcjonalna, mieszana, a mandaty poselskie przydzielane są zgodnie z metodą D`Hondta. W wyborach do Senatu RP przyjęto większościowy systemem wyborczy. Polska została, zgodnie z Ustawą z 05.01.2011r. podzielona na 100 jednomandatowych okręgów wyborczych, w których zwycięscy kandydaci zdobywają mandat senatora. Z punktu widzenia równości wyborców pojawia się jednak pytanie o wartość pojedynczego głosu. Według danych na stronie Senatu RP, w wyborach do senatu w 2019r., w okręgu wyborczym nr 44 (Warszawa) było 653 774 wyborców (w tym m.in. Polacy głosujący za granicą), w okręgu nr 30 (Kraków) było 506 754 wyborców, a w okręgu nr 61 (Białystok) było 162 951 wyborców. W każdym z tych okręgów można zdobyć jeden mandat senatora RP. Dla uproszczenia, przy około 30 mln wyborców i podziale kraju na 100 jednomandatowych okręgów wyborczych, średnio na jeden okręg powinno przypadać około 300 tys. wyborców.

Konieczny dla uczestniczenia w podziale mandatów próg wyborczy ustalona na poziomie 5% dla pojedynczych partii i 8% dla koalicji. Jednak w wyborach z 2001r. zmieniono system i mandaty były przydzielane uczestniczącym w wyborach ugrupowaniom zgodnie z metodą Sainte-Laguë, co osłabiło zwycięski wtedy Sojusz SLD-UP, który przy wyniku 41% poparcia wyborców, zamiast 240 mandatów (liczonych wg metody D`Hondta) zdobył 216 mandatów poselskich. W 2002r. kolejny raz zmieniono ordynację wyborczą powracając przy podziale mandatów do metody D`Hondta.

Współczesne procesy demograficzne w Polsce. Zmiany liczby ludności i przyrost naturalny

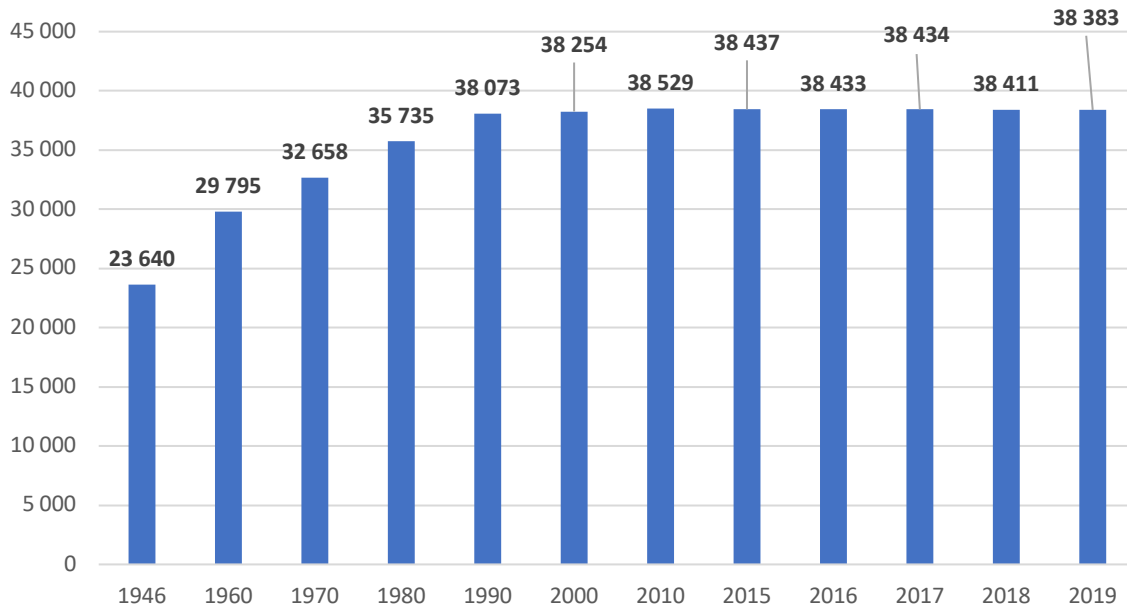
Demografia to dziedzina nauki zajmująca się zmianami i procesami zachodzącymi w społeczności ludzkiej. W dużym stopniu wykorzystuje dane statystyczne. Opisuje i analizuje zmiany przyrostu naturalnego, procesy migracji, strukturę społeczną, w tym wiek, płeć, wykształcenie, zawód, wyznanie i narodowość. Bada przestrzenne zróżnicowanie ludności oraz społeczne i socjologiczne interakcje wewnątrz społeczeństwa.

Zmiany liczby ludności Polski w latach 1946-2019 (w tys.)

Liczba ludności w Polsce wynosiła 38 383 tys. (w dniu 31.12.2019r.).

Zmiany liczby ludności Polski (w tys.)

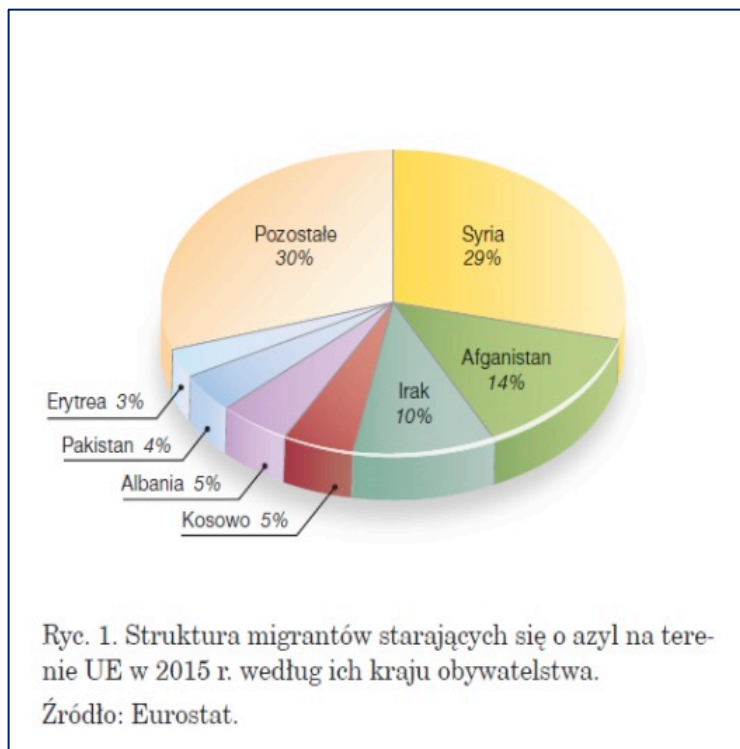

Przyrost naturalny w Polsce – definiowany jako różnica liczby urodzeń i liczby zgonów w latach 1946-2019

Rok	Liczba urodzeń żywych (A)	Liczba zgonów ogółem (B)	Przyrost naturalny (A-B)
1946	622 500	241 800	380 700
1960	669 500	224 200	445 300
1970	547 800	268 600	279 200
1980	695 800	353 200	342 600
1990	547 720	390 300	157 420
2000	378 348	368 000	10 348
2010	413 300	378 500	34 800
2015	369 308	394 921	-25 613
2016	382 257	388 009	-5 752
2017	402 000	402 900	-900
2018	388 200	414 200	-26 000
2019	374 800	409 900	-35 100

Migracje w Europie. Migranci z Ukrainy w Polsce

Migrujący do Europy w 2015r. pod względem kraju pochodzenia

Liczba wniosków cudzoziemców o zezwolenie na pracę w Polsce w latach 2011-2017

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2016*	2017*
w liczbach bezwzględnych								
Polska ogółem	42268	41619	40827	46905	74149	139119	53383	117031
Z Ukrainy ogółem	19820	21750	21252	28913	57384	116522	44094	98325
Odmowy - Polska	368	957	666	393	884	1024	552	1168
Odmowy - Ukraina	141	625	475	240	565	900	493	1037

*styczeń-czerwiec

Migracje zarobkowe z Ukrainy do Polski

Analiza danych liczbowych charakteryzujących migrację z Ukrainy do Polski pozwala wskazać na kilka wyraźnie widocznych faktów, które na migrację wpływają i kształtują jej wielkość oraz zmiany w strumieniu migracyjnym. Do stałych elementów należą czynniki wpływające na atrakcyjność Polski jako kraju docelowego dla migracji Ukraińskiej. Należą do nich bliskość kulturowa i językowa, wspólna historia, łatwość zdobycia polskiej wizy, wzmocniona przez możliwość przyznania „Karty Polaka” przez

licznych obywateli Ukrainy pochodzenia polskiego. Do czynników sprzyjających podejmowaniu pracy przez Ukraińców w Polsce należą malejące bezrobocie, co skutkuje funkcjonowaniem w coraz większym stopniu rynku pracownika, a nie pracodawcy. Sprzyjac tej tendencji na rynku pracy będzie obniżenie wieku przechodzenia na emeryturę w Polsce z 67 lat, do odpowiednio lat 60 dla kobiet i lat 65 dla mężczyzn. Kolejne wzmocnienie tej tendencji wynika z migracji zarobkowych Polaków do zachodnich państw Unii Europejskiej. A dodatkowo wprowadzenie programu 500+ będzie skutkowało zmniejszeniem zainteresowania polskich pracowników podejmowaniem sezonowej lub w ich ocenie nisko płatnej pracy (rolnictwo, budownictwo, opieka nad osobami starszymi, sprzątanie, podstawowe usługi np. w gastronomii). Stworzy to powiększającą się lukę na rynku pracy, którą wypełniają coraz liczniej obecni w kraju pracownicy z Ukrainy.

Wybrane konsekwencje starzenia się społeczeństw

WYBRANE KONSEKWENCJE STARZENIA SIĘ SPOŁECZEŃSTW

W sferze społecznej

- feminizacja populacji, gdyż średnia długość życia kobiet w krajach UE jest większa niż średnia długość życia mężczyzn
- zmiany w funkcjonowaniu rodziny przez zwiększenie jej funkcji opiekuńczej
- zmiany w lokalnych społecznościach
- zmiany w zapotrzebowaniu na edukację
- wzrost zapotrzebowania na usługi medyczne oraz sektora opieki społecznej

W sferze ekonomicznej

- zmiany w wydatkowaniu finansów publicznych
- zmiany w strukturze konsumpcji, które wymuszą zmiany w produkcji i w związanych z nimi planach inwestycyjnych
- zmiany w produktywności pracy ludzkiej i innowacyjności

W sferze politycznej

- zmiany preferencji starzejącego się i żyjącego dłużej elektoratu
- spadek dynamizmu związanego z przemianami społecznymi
- wzrost nastrojów ksenofobicznych w starzejących się społeczeństwach o dużym udziale migrantów spoza Europy

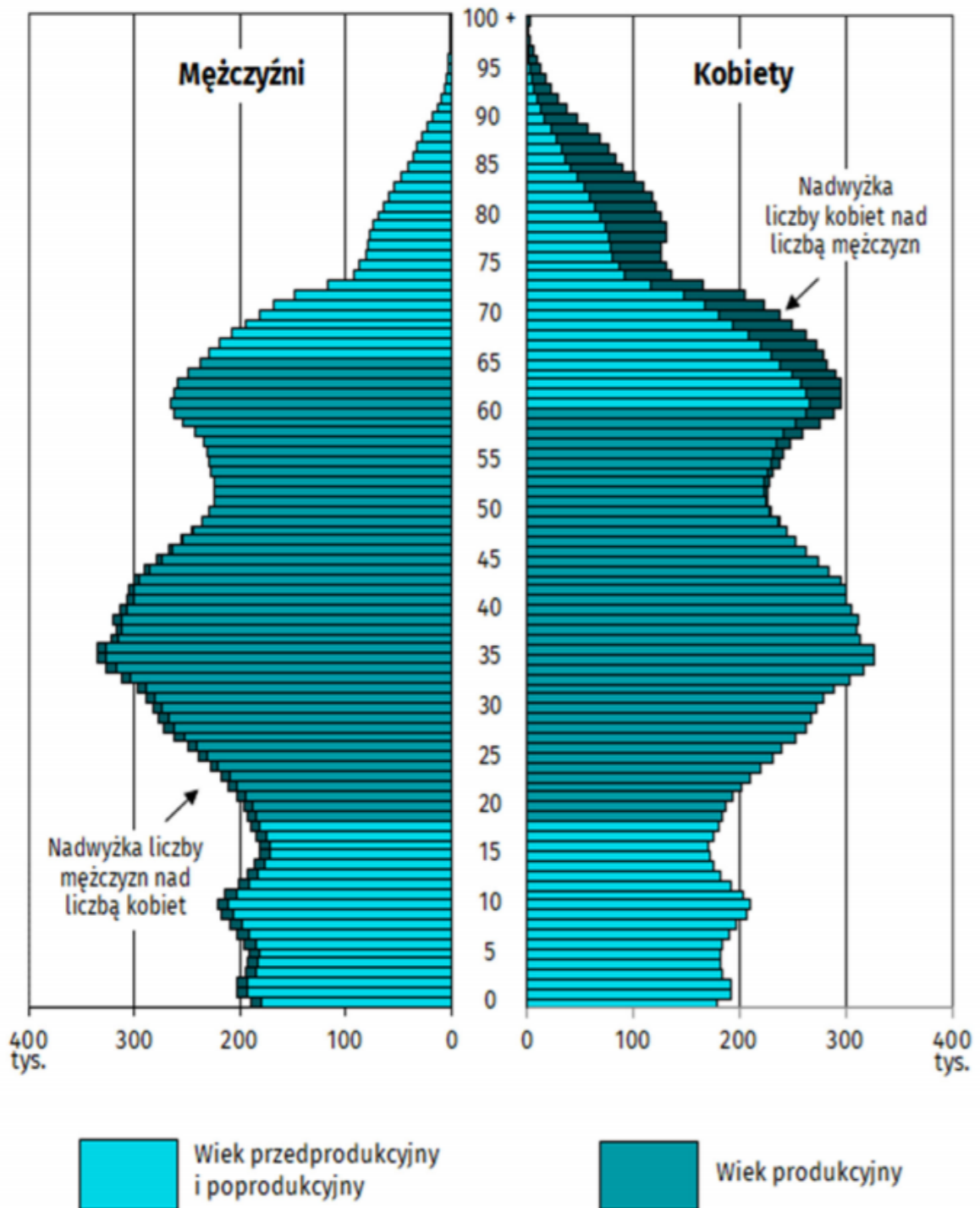
Prezydenci Polski od 1918r. (bez prezydentów na emigracji)

		Gabriel Narutowicz (zamordowany w zamachu)	14.12.1922- 16.12.1922
		Stanisław Wojciechowski (zrezygnował po zamachu majowym)	20.12.1922- 14.05.1926
		Ignacy Mościcki (po wybuchu II wojny ewakuowany wraz z rządem do Rumunii, gdzie został internowany)	04.06.1926- 30.09.1939
		Bolesław Bierut (zmarł w Moskwie)	05.02.1947- 20.11.1952
		Wojciech Jaruzelski	Prezydent PRL 19.07.1989- 30.12.1989 Prezydent RP 31.12.1989- 22.12.1990
		Lech Wałęsa	22.12.1990- 22.12.1995

		Aleksander Kwaśniewski	23.12.1995- 23.12.2000 Wybrany na drugą kadencję 23.12.2000- 23.12.2005
		Lech Kaczyński (zginął w katastrofie smoleńskiej)	23.12.2005- 10.04.2010
		Bronisław Komorowski	06.08.2010- 06.08.2015
		Andrzej Duda	06.08.2015 -

Piramida wieku ludności Polski w 2019

Piramida wieku ludności (stan w dniu 30 czerwca 2019 r.)

Wskaźnik obciążenia demograficznego w Polsce. Średnia długość życia

Zgodnie z definicją GUS wskaźnik obciążenia demograficznego to stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym.

Rozszerzona definicja: Wskaźnik obciążenia demograficznego to stosunek liczby dzieci (0-14 lat) i osób w starszym wieku (65 i więcej lat) do liczby osób w wieku 15-64 lata.

Współczynnik może być liczony także w odniesieniu do ekonomicznych grup wieku i jest to stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym.

Jako nieprodukcyjny przyjmuje się wiek 0-17 lat (wiek przedprodukcyjny) oraz 60 lat i więcej dla kobiet i 65 lat i więcej dla mężczyzn (wiek poprodukcyjny).

Wiek produkcyjny to 18-59/64 lata (18-59 lat - dla kobiet i 18-64 lata - dla mężczyzn).

W końcu 2019 r. liczba ludności Polski wynosiła wg GUS **38 383 tys.**

Ludność w wieku poprodukcyjnym (60/65+ lat) stanowiła **22%**.

W końcu 2019 r. liczba osób w wieku 80+ wynosiła w Polsce **1,7 mln (4,4%)**.

Średnia długość życia w Polsce wynosiła w 2019 r. **81,7 lat dla kobiet i 73,8 lat dla mężczyzn.**

W 2019 r. współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) dla grupy wiekowej 75+ wynosił w Polsce **195**.

Współczynnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w 2019 r. wynosił w Polsce **67** (2 osoby w wieku przed i/lub po produkcyjnym przypadają na 3 osoby w wieku produkcyjnym).

Klimatologiczne ocieplenia się klimatu

Po pierwsze - śmiertelne fale upałów.

Południowa część Europy jest nimi doświadczana od wielu lat, jednak w przyszłości średnia temperatura latem w tym regionie może być wyższa od obecnej nawet o 3-4 stopnie. W świecie cieplejszym o 2 stopnie ekstremalne wydarzenia takie jak śmiertelne fale upałów mogą mieć miejsce nawet prawie każdego roku i to nie tylko na południu Europy. Uciążliwość upałów będzie potęgował narastający deficyt wilgoci w glebie, wynikający z dodatnich sprzężeń termodynamicznych – sucha ziemia oddaje więcej ciepła, powodując lokalny wzrost temperatury powietrza. Gleby, na skutek coraz wyższych temperatur będą coraz słabiej nawodnione – nie tylko z powodu większego parowania, ale także z powodu spadku opadów. Prognozy wskazują, że na obszarach leżących nad Morzem Śródziemnym będzie to zachodziło głównie wiosną i latem. Te zmiany regionalne wpłyną na pozostałą część kontynentu, ponieważ masy powietrza formujące się nad wysuszoną glebą południowej Europy przemieszczające się w głąb kontynentu będą niosły mniej wilgoci.

Po drugie - ulewy, powodzie i bezśnieżne zimy.

Prognozy klimatyczne pokazują zgodnie, że liczba ulew w Europie zwiększy się we wszystkich porach roku. W świecie cieplejszym o 2 stopnie ekstremalne, jednodniowe opady będą o co najmniej 70% bardziej prawdopodobne niż w obecnym klimacie. Spowoduje to wzrost zagrożenia powodzią – największy w centralnej i wschodniej Europie. Z kolei mniejszy opad śniegu w cieplejszym klimacie to skutek dwóch czynników: wzrostu średniej temperatury zimą i zaniku lodu morskiego w Arktyce. Prognozy wskazują, że okres bez mrozu wydłuży się dla zachodniej Europy nawet o 10 dni na dekadę, a liczba dni ze śniegiem spadnie tam nawet o 30% na każdy stopień globalnego ocieplenia. Pokrywa śnieżna będzie coraz wcześniej znikać wiosną. Oprócz wzrostu temperatur na zmiany ilości opadów śniegu ma także wspomniany wcześniej wpływ zaniku lodu w Arktyce. Wzmożone topnienie lodu morskiego w sezonie letnim powoduje, że jesienią i zimą pokrywa lodowa odbudowuje się bardzo powoli. Nad otwartym oceanem powietrze ma wyższą temperaturę niż nad lodem. Te wilgotne masy powietrza są na tyle ciepłe, że docierając wczesną zimą nad Europę przynoszą raczej ulewy niż śnieg.

Po trzecie - grad i niszczycielskie burze.

Rosnąca zawartość wilgoci w atmosferze, będzie skutkować wzrostem temperatury powietrza. Na północno-zachodnich i centralnych obszarach Europy intensywniejsze z tego powodu parowanie przyczyni się do wzrostu ilości ciepła utajonego, co pociągnie za sobą większą niestabilność atmosfery. Prognozy klimatyczne wskazują, że coraz częściej na terenie Europy będą się pojawiały latem warunki sprzyjające groźnym zjawiskom konwekcyjnym, takim jak tornada, grad i szkwały, będzie też rosła energia burz.

(<http://www.zielonaakcja.pl/index.php/2018/646-jakie-sa-skutki-klimatologiczne-ocieplenia-sie-klimatu>)

Nasilające się skutki zmian klimatu w Polsce

W najbliższych latach skutki zmian klimatu w Polsce mogą stać się coraz bardziej odczuwalne. Najważniejsze prognozowane oddziaływanie dla obszaru Europy Środkowo-Wschodniej obejmuje: częstsze ekstrema temperatury, większą intensywność opadów mogącą powodować powodzie o każdej porze roku, wzrost częstotliwości i intensywności huraganów, a także częstsze występowanie susz oraz związanych z tym strat w produkcji rolnej i zwiększonego ryzyka pożarów lasów. Prognozuje się również częstsze występowanie temperatur oscylujących wokół zera stopni Celsjusza zimą, co może doprowadzić do zwiększenia uszkodzeń dróg i placów. Wyniki prognoz pokazują, że do roku 2030 zmiany klimatu będą miały dwójaki, pozytywny i negatywny, wpływ zarówno na środowisko, jak i na gospodarkę i społeczeństwo.

Wzrost średniej temperatury powietrza będzie miał pozytywne skutki, m. in. w postaci wydłużenia okresu wegetacyjnego i możliwości uprawy nowych gatunków roślin, skrócenia okresu grzewczego oraz wydłużenia sezonu turystycznego. Z drugiej strony, stwierdzono również negatywne skutki dla środowiska przyrodniczego spowodowane przez wydłużenie okresu wegetacyjnego. W ostatnich latach obserwuje się niekorzystną tendencję polegającą na tym, że przyspieszenie początku sezonu wegetacyjnego jest większe niż przyspieszenie końca sezonu przymrozkowego. Wskutek tego przymrozki pojawiają się w mniej korzystnych fazach rozwoju roślin – w czasie kwitnienia lub nawet zawiązywania owoców, czyli wówczas, gdy wrażliwość roślin na niskie temperatury jest najsilniejsza. Zjawisko to jest zdecydowanie negatywne dla roślin, w tym także chronionych.

Dominujące są jednak przewidywane negatywne konsekwencje zmian klimatu. Zmiany klimatu znacząco będą wpływały na stan różnorodności biologicznej, ponieważ wpływają one na zasięg występowania gatunków, w tym obcych gatunków inwazyjnych, ich cykle rozrodcze, okresy wegetacji i interakcje ze środowiskiem. Różnorodność biologiczna pod wpływem tych zmian ulega stopniowym przekształceniom. Ze zmianami klimatycznymi wiążą się niekorzystne zmiany warunków hydrologicznych. Wprawdzie roczne sumy opadów nie ulegają zasadniczym zmianom, jednak ich charakter staje się bardziej nierównomierny, czego skutkiem są dłuższe okresy bezopadowe, przerywane gwałtownymi i nawałnymi opadami.

(Szerzej por. : <https://naukaoklimacie.pl/aktualnosci/konsekwencje-zmiany-klimatu-dla-polski-wg-ministerstwa-srodowiska-311>)

COVID-19

Coronavirus Disease 2019 – ostra choroba zakaźna układu oddechowego wywołana zakażeniem wirusem SARS-CoV-2. Rozpoznana i opisana w grudniu 2019r. w Chinach (prowincja Hubei, miasto Wuhan). Stanowisko Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) na podstawie danych z 3 marca 2020 mówi o śmiertelności na poziomie 3,4%. Dnia 30 stycznia 2020 roku WHO ogłosiło stan zagrożenia dla zdrowia publicznego o zasięgu międzynarodowym w wyniku rozprzestrzeniającej się epidemii COVID-19, a 11 marca 2020r. uznała serię zachorowań na COVID-19 występującą od grudnia 2019 za pandemię.

Wskaźnik śmiertelności w poszczególnych grupach wiekowych (do liczby chorych w danej grupie)									
Grupa wiekowa	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80+
CHINY (do 11.02.20)	0%	0,2%	0,2%	0,2%	0,4%	1,3%	3,6%	8,0%	14,8%
WŁOCHY (do 22.03.20)	0%	0%	0%	0,3%	0,9%	3,1%	10,5%	35,5%	24,8%
KOREA PD. (do 23.03.202)	0%	0%	0%	0,1%	0,1%	0,4%	1,5%	6,3%	11,6%

Stan w dniu 28.06.2020r.

Liczba potwierdzonych przypadków na świecie: 10 046 043

Liczba aktywnych przypadków: 4 358 298

Liczba wyleczonych: 5 068 900

Liczba śmiertelnych przypadków: 499 296

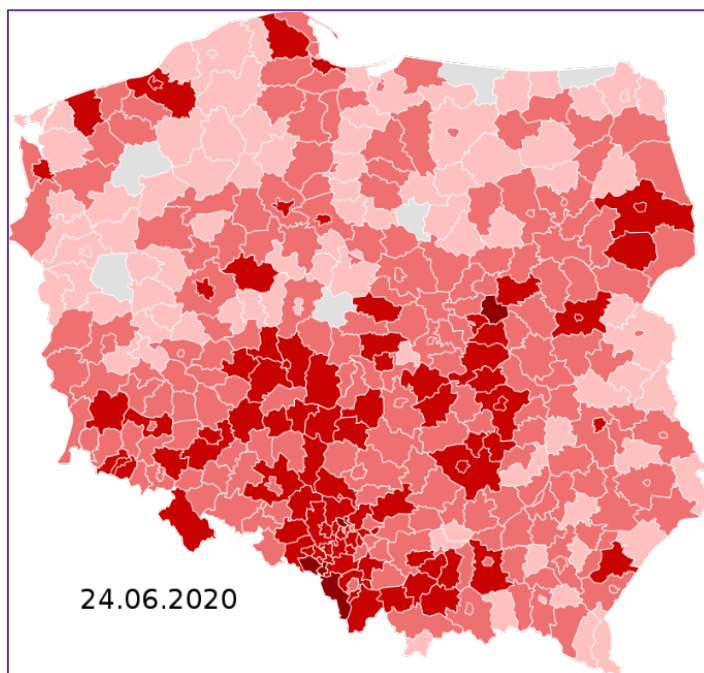
COVID-19 w Polsce

Stan w dniu 28.06.2020r.

Liczba potwierdzonych przypadków w Polsce: 33 907

Liczba wyleczonych: 20 548

Liczba śmiertelnych przypadków: 1 438

Mapa powiatów z potwierdzonymi przypadkami zakażeń wirusem SARS-CoV-2

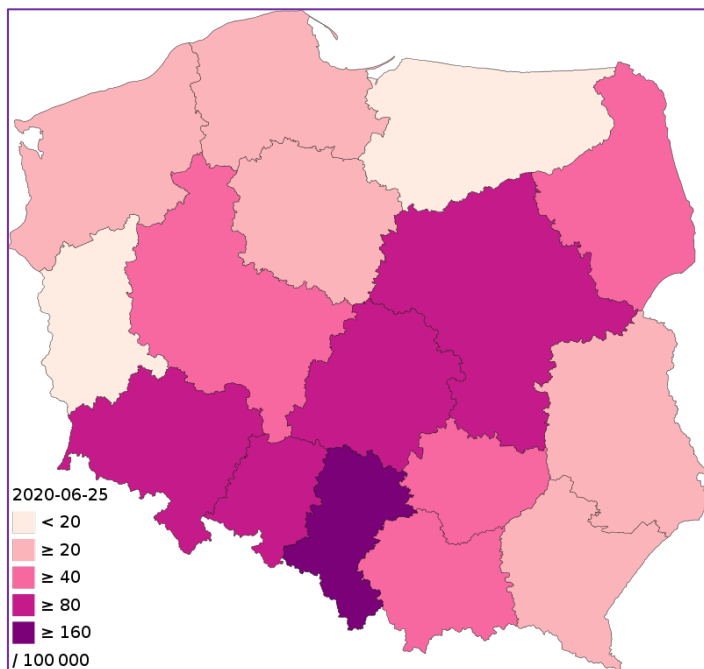
Potwierdzone 1000–999

Potwierdzone 100–999

Potwierdzone 10–99

Potwierdzone 1–9

Nie wystąpił żaden przypadek.

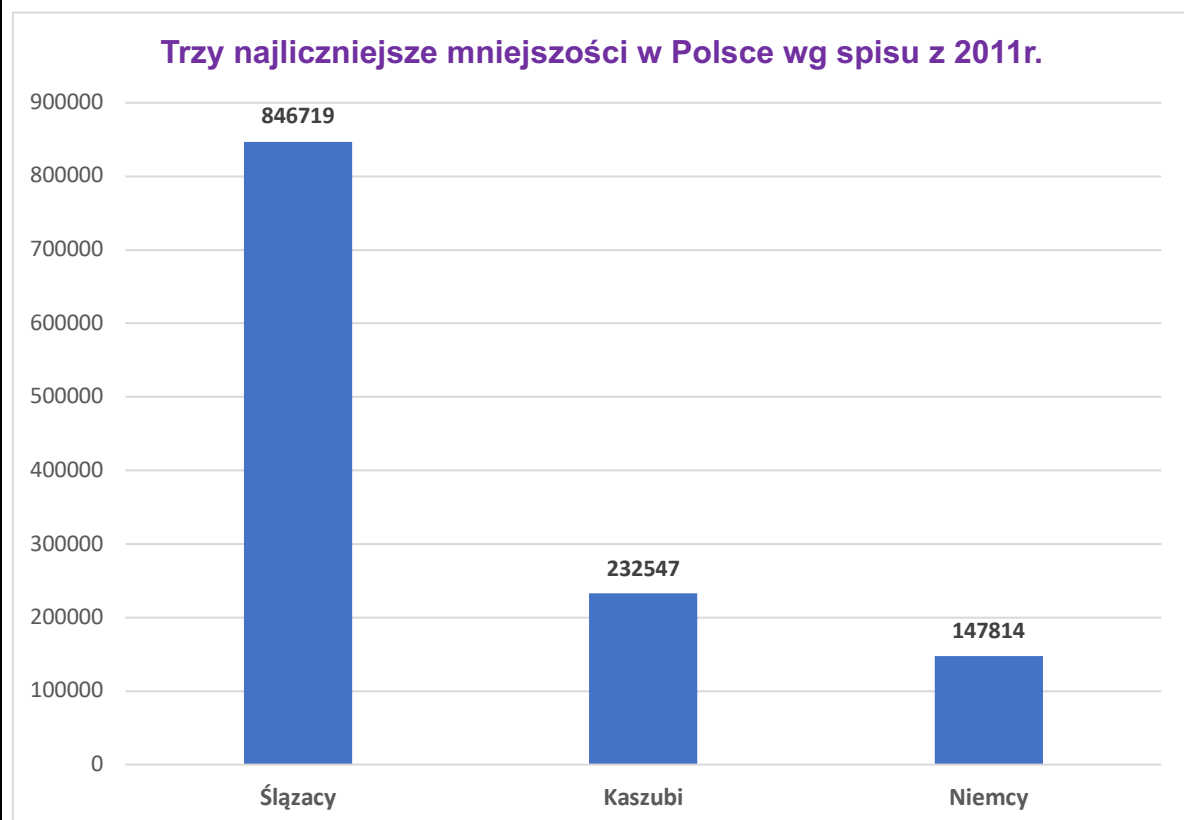

Liczba potwierdzonych przypadków zakażeń SARS-CoV-2 w województwach na 100 tys. mieszkańców

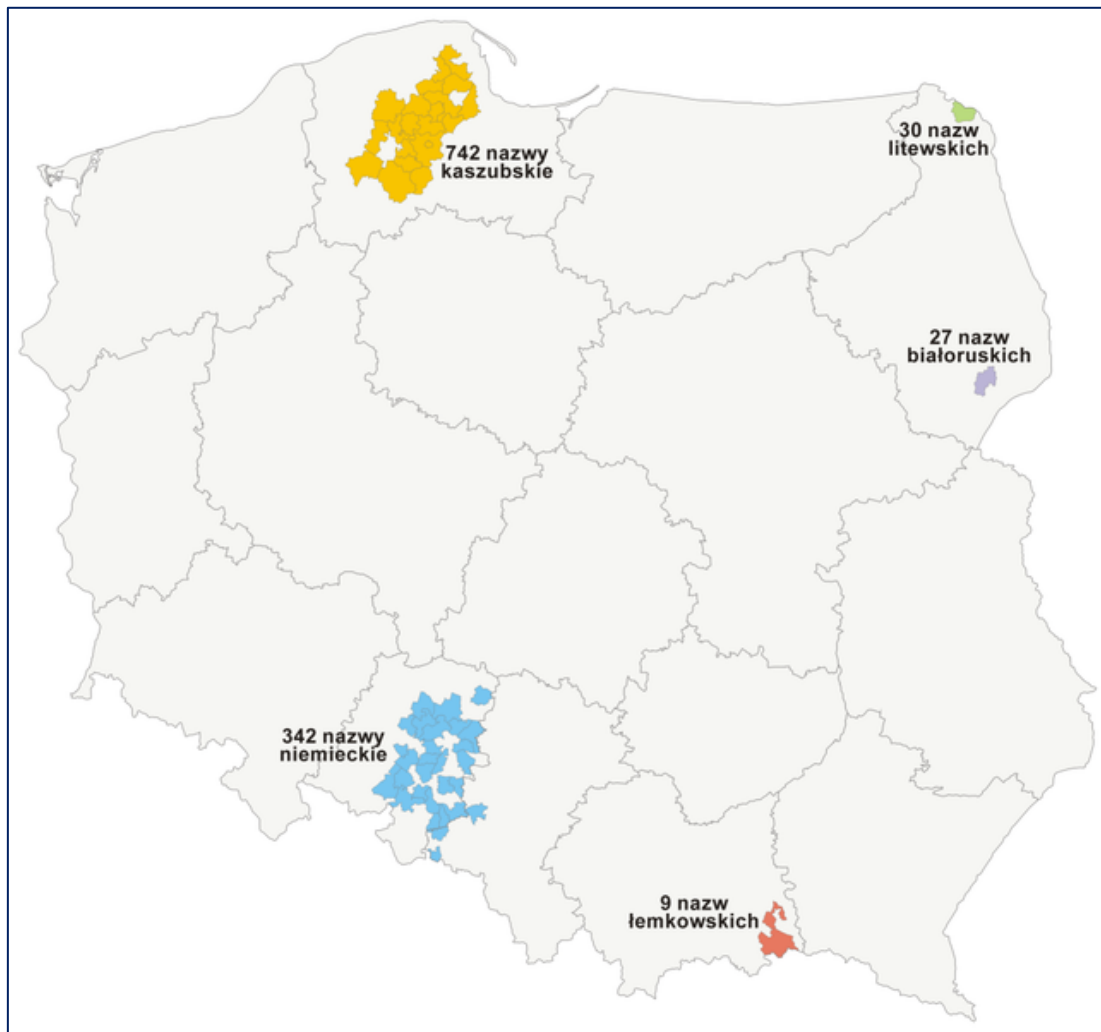
Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce

Mniejszość etniczna to grupa mieszkańców żyjących na terytorium innej grupy, której członkowie stanowią większość. Mniejszość wyróżnia się odrębnym pochodzeniem i kulturą, a często także językiem i religią. Z jednej strony mniejszości etniczne zwykle starają się zachować swoją odrębność. Z drugiej strony często podlegają procesom asymilacji kulturowej. W odróżnieniu od mniejszości narodowej, mniejszość etniczna nie posiada i nigdy nie posiadała własnego państwa. Prawa mniejszości etnicznych i narodowych w Polsce gwarantowane są przez zapisy w Konstytucji oraz Ustawie z 6.01.2005r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Do mniejszości etnicznych w Polsce należą Karaimi, Łemkowie, Romowie i Tatarzy.

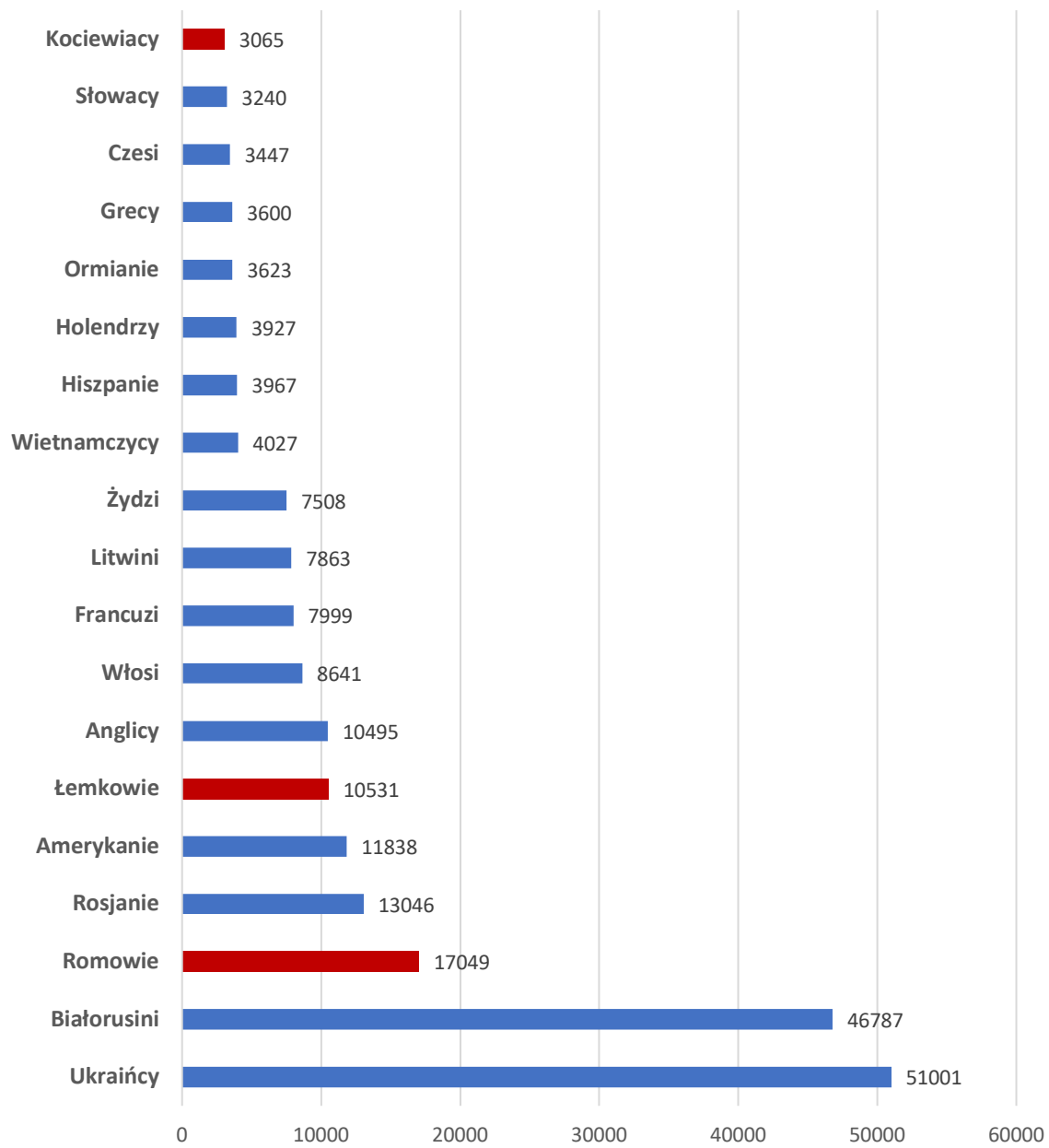
W Narodowym Spisie Powszechnym z 2011r. narodowość polską zadeklarowało 97,09% ankietowanych (wliczając osoby deklarujące również drugą narodowość). 871,5 tys. osób (2,26%) zadeklarowało dwie narodowości – polską i niepolską, w tym 788 tys. (2,05%) polską jako pierwszą, a 83 tys. (0,22%) polską jako drugą. 596 tys. osób (1,55%) zadeklarowało wyłącznie niepolską narodowość.

Gminy, w których mieszkańcy korzystają z prawa do podwójnych nazw geograficznych

Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce wg spisu z 2011r.

Literatura:

Sytuacja demograficzna Polski jako wyzwanie dla polityki społecznej i gospodarczej, 2018. Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa.

https://bip.stat.gov.pl/files/gfx/bip/pl/defaultstronaopisowa/805/1/1/sytuacja_demograficzna_polski_jako_wyzwanie.pdf

Wendt J.A., 2016. Europejski kryzys migracyjny a gospodarka, Biuletyn internetowy Nowa Era, T.16, 1-5.

https://www.researchgate.net/publication/307600907_Europejski_kryzys_migracyjny_a_gospodarka lub <https://biuletyn.nowaera.pl/2016/06/gim/geografia/artykul.pdf>

Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2019 r. Stan w dniu 30 czerwca, 2019. GUS, Warszawa,

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fstat.gov.pl%2Fdownload%2Fgfx%2Fportalinformacyjny%2Fpl%2Fdefaultaktualnosci%2F5468%2F6%2F26%2F1%2Fludnosc.stan_i_struktura_oraz_ruch_naturalny_w_przekroju_terytoryalnym_na_30.06.2019.pdf&psig=A0vVaw1yxfbjdvehuHuB-STGBMaF&ust=1593426311734000&source=images&cd=vfe&ved=0CAkQjhxqFwoTCLCQg9yIpOoCFQAAAAAdAAAAABAJ

Popkiewicz M., Sierpińska A., 2018. Konsekwencje zmiany klimatu dla Polski wg Ministerstwa Środowiska, Nauka o Klimacie, Instytut Geofizyki, Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

<https://naukaoklimacie.pl/aktualnosci/konsekwencje-zmiany-klimatu-dla-polski-wg-ministerstwa-srodowiska-311>